

УДК 502:556.02

Бончковський О. С.*Інженер КП «Плесо»,**аспірант географічного факультету КНУ імена Тараса Шевченка**bonchkovskyi1994@gmail.com***Гінзула М. Я.***к.г.н., начальник служби екологічного нагляду на землях водного фонду**КП «Плесо»**hinzula@gmail.com*

ВОДНА СТРАТЕГІЯ МІСТА КИЄВА 2018-2025: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація: розглянуто актуальність створення єдиного системного документу, що регулюватиме водну політику столиці – Водної Стратегії міста Києва на 2018-2025 рр. Визначено основні завдання та цілі документу, який ґрунтується на принципах справедливості, збалансованості, відкритості, амбіційності і практичності. Охарактеризовано аспекти ключових напрямків реалізації Стратегії. Систематизовано у табличній формі основні заходи, що будуть здійснені у рамках Водної Стратегії.

Ключові слова: Водна Стратегія, оздоровлення водних об'єктів, водне середовище, водокористування, інвентаризація і паспортизація водних об'єктів.

Вступ. Погіршення екологічного стану водного середовища у результаті деструктивного антропогенного впливу у вигляді «екологічного бумеранга» обумовлює зниження якості усього середовища проживання людини, викликаючи не лише дискомфорт, розповсюдження хвороботворних бактерій, а й соціальну та техногенну напругу, яка наприклад відображається у підтопленні центральної частини міста під час інтенсивних дощів, неякісному водопостачанні, погіршенні умов розміщення осередків публічного простору.

У результаті довготривалого нераціонального використання водного середовища столиці сформувалася напружена екологічна та соціально-економічна ситуація, яка потребує негайного вирішення, що неможливе без обґрунтування чітких цілей та завдань у рамках єдиного документу. Робота яку розпочато ще у 2016 році, в грудні 2017 році комунальним підприємством «Плесо» за участю наукових установ, громадських організацій та просто небайдужих громадян м. Києва було ініційовано проект створення першого варіанту Водної Стратегії міста Києва 2018-2025 рр. (далі Стратегія), а вже у квітні 2018 р. – другого (доопрацьованого) варіанту Стратегії, який

орієнтований на збереження і оздоровлення водних об'єктів столиці до 2025 року.

Мета статті. Обґрунтувати актуальність створення Водної Стратегії міста Києва 2018-2025 як єдиного системного документу, що регулюватиме систему водокористування столиці. Охарактеризувати головні цілі, принципи і завдання проектного документу та пріоритетні заходи, що будуть реалізовані у процесі практичної апробації Стратегії.

Виклад основного матеріалу. Водна Стратегія міста Києва 2018-2025 – комплексний документ, який відображає найгостріші проблеми водного середовища столиці, його можливості та потенціал, пропонує рішення цих проблем і визначає ряд пріоритетних заходів, що лежать в основі оптимізації стану всього водного комплексу міста. Водна Стратегія покликана не лише вирішити питання оптимізації екологічного стану водних об'єктів, а й забезпечити комфортне та якісне середовище проживання киян. Тому, головними завданнями Стратегії є:

- 1) Поліпшення стану водного середовища міста, збереження водних об'єктів для наступних поколінь;
- 2) Оптимізація системи спостереження за станом водних об'єктів та забезпечення доступом до екологічної інформації широкого кола громадян;
- 3) Залучення передового досвіду зарубіжних країн у вирішенні аналогічних проблем водного середовища;
- 4) Вдосконалення інституціонально-структурних засад та нормативно-правової бази у сфері використання та охорони водних об'єктів столиці;
- 5) Впровадження інструментів інтегрованого управління водними ресурсами міста та імплементація положень Водної Рамкової Директиви 2000/60/ЄС у сферу водної політики столиці;
- 6) Налагодження водного партнерства в рамках узгодження водної політики міста Києва.

Розробка Стратегії проводилася в рамках завчасно встановлених принципів, які впливали з цілей та завдань документу, що дало змогу розробити його відкритим і практичним. Головні принципи Стратегії такі:

- 1) *Справедливість*: Стратегія покликана забезпечити високу якість водного середовища для фізичних і юридичних осіб Києва, і визначити однакову відповідальність усіх суб'єктів господарювання за стан водних об'єктів;
- 2) *Збалансованість*: Стратегія є головним інструментом збереження та забезпечення якісного і чистого водного середовища для майбутніх поколінь;
- 3) *Відкритість*: під час розробки Стратегії враховано думку всіх ключових зацікавлених сторін і насамперед мешканців міста;

4) *Амбіційність*: Стратегія має на меті оптимізувати сучасний стан водного середовища столиці і забезпечити «добрий» стан водних об'єктів у майбутньому;

5) *Практичність*: Стратегія забезпечує впровадження і реалізацію програми конкретних заходів екологічного оздоровлення водного середовища столиці.

Водна Стратегія міста Києва 2018-2025 розроблена відповідно до чинних законодавчих актів – Водного Кодексу України [1], ЗУ «Про природно-заповідний фонд» [4], ЗУ «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України до 2020 року» [3] та ін. Значна частина пропонуваніх заходів відповідає ключовим положенням Водної Рамкової Директиви ЄС 2000/60 [2].

На первинному етапі розробки Стратегії робочою групою здійснено SWOT-аналіз водного середовища столиці, який дав змогу визначити його сильні та слабкі сторони з метою пошуків основних векторів розвитку водного комплексу Києва (табл. 1).

Наступний етап розробки Водної Стратегії передбачав аналіз найгостріших проблем у водному секторі столиці і пропозиція конкретних заходів з мінімізації ризику цих проблем. Особлива увага акцентується на імплементації закордонного досвіду у галузі водопостачання і водовідведення (наприклад, застосування інноваційних методів очистки води – ультрафіолетового і мембранного очищення, озонування), для вирішення проблеми дефіциту води, ревіталізації водних об'єктів, реновацій просторово-архітектурних комплексів навколо водних об'єктів тощо.

Безпосередня реалізація проектів передбачених Водною Стратегією повинна розпочатися із пріоритетних заходів, які являють собою платформу для практичної апробації усього документу. Такими заходами є інвентаризація і паспортизація водних об'єктів, які визначають юридичний статус водойм, їх кадастровий номер, делімітацію і демаркацію водозахисної смуги. Пропонується створення єдиної системи екологічного моніторингу і аудиту екологічного стану водних об'єктів (на зразок моніторингу рівня забруднення атмосферного повітря) із використанням автоматизованих систем контролю якості поверхневих вод для більшості водних об'єктів столиці, або водних об'єктів, що знаходяться у зоні максимального антропогенного навантаження (промислові зони, житлові масиви, важливі транспортні магістралі). Важливо, щоб результати моніторингу систематизувалися в єдину електронну базу даних і були доступними для пересічних громадян.

Проведення оздоровлення водного середовища столиці неможливе без уточнення деяких юридичних моментів, що наголошується у Водній Стратегії.

Зокрема, вибір та створення виконавчої організації чи організацій із відповідною компетенцією моніторингу стану водних об'єктів, виявлення порушників екологічного права і встановлення відповідальності. Уточнення потребують питання водозахисної смуги у межах міського простору, особливо у смугі безпосередньої близькості забудови до урізу води.

Табл. 1. SWOT-аналіз водного середовища столиці

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Багатство міста на водні об'єкти; ➤ Висока екологічна і соціальна значимість водного сектору як стратегічного пріоритету для міста; ➤ Значний інтелектуальний потенціал населення міста; ➤ Високий рівень активності громадських об'єднань в еколого-соціальній сфері; ➤ Значний бюджет міста. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Застарілість концептуальних підходів до містобудівного освоєння водних об'єктів і прибережних територій; ➤ Непривабливий інвестиційний клімат природоохоронної сфери; ➤ Значна зношеність інженерної інфраструктури. Гідротехнічних споруд; ➤ Недосконалість моніторингу; ➤ Відсутність контролю за скидами; ➤ Низька привабливість для політичної еліти, низький рівень екологічного виховання населення.
Можливості	Небезпеки
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Підвищення комфорту життя людей; ➤ Підвищення рівня задоволення оздоровчих і рекреаційних потреб населення; ➤ Підвищення позицій Києва в міжнародних рейтингових оцінках; ➤ Реалізація міської екологічної політики; ➤ Кооперація громади, бізнесу і влади для гармонійного розвитку міста; ➤ Паспортизація водних об'єктів міста; ➤ Впровадження інноваційних методів у сфері водоочищення; ➤ Створення нових рекреаційних зон; ➤ Створення сучасного міського простору навколо водних об'єктів; ➤ Підвищення безпеки перебування на водних об'єктах; ➤ Підвищення туристичної привабливості міста; ➤ Підвищення екологічної культури; ➤ Впровадження сучасного моніторингу водних об'єктів; ➤ Інтегроване управління водними ресурсами і забезпечення водою необхідної кількості та якості водокористувачів столиці та мешканців країни нижче за течією Дніпра; ➤ Зниження рівня захворюваності населення хворобами, що передаються через воду. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Недостатня активність просування екологічних і соціальних проектів; ➤ Невідповідність законодавчої та нормативної бази сучасним вимогам; ➤ Відсутність системи управління дощовою каналізацією міста; ➤ Відсутність чітких і прозорих механізмів фінансування витрат, спрямованих на поліпшення стану водних об'єктів; ➤ Зростання забруднення водних об'єктів, погіршення якості води; ➤ Ймовірність агресивних протестних акцій та кризових явищ, пов'язаних із будівельною діяльністю у прибережних зонах і забрудненням водних об'єктів; ➤ Незацікавленість політичної еліти та бізнесу.

У підсумку розроблена зведена таблиця, яка включає комплекс заходів, що будуть реалізовані впродовж визначеного документом терміну (табл. 2). Для відповідного року розраховано кількісний чи якісний параметр кожного завдання, що у свою чергу обумовить ведення поточної звітності ступеня апробації основних положень Стратегії. Варто зазначити, що у таблиці запропоновано мінімальну кількість завдань, лівова частка яких буде реалізована за участі КП «Плесо». Тобто реалізація будь-яких інших, не зазначених у підсумковій таблиці заходів щодо оздоровлення водного середовища Києва, іншими суб'єктами водокористування або громадськими організаціями підтримується та передбачається Водною Стратегією.

Табл. 2. Система заходів оздоровлення водних об'єктів м. Києва, передбачені Водною Стратегією міста Києва 2018-2025

	Цілі	Станом на:							
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1	Затвердження Водної стратегії м. Києва 2018–2025								
2	Доповнення сайту Київської міської адміністрації розділом «Стан довкілля». Початок видання друкованої продукції про водні об'єкти м. Києва								
3	Організація місць масового відпочинку людей, де можливе купання (пляжів)	13	14	15					
4	Вилучення водяного горіха з Червоної книги України								
5	Ідентифікація екологічного стану водних об'єктів	69	93	115	120	130			
6	Інвентаризація водних об'єктів м. Києва та створення їх кадастру	5	25	40	50	63	78		
7	Оптимізація системи спостереження за станом водних об'єктів фахівцями КП «Плесо», зокрема із залученням волонтерського руху	65	120	155	165	185	200		
8	Розробка проекту затвердження та винесення в натуру прибережних захисних смуг водних об'єктів м. Києва								
9	Отримання міжнародної відзнаки «Блакитний прапор» для київських пляжів	7	8	8	9	9	10	11	13
10	Організація нових станцій прокату човнів і катамаранів	1		2		3		4	5

11	Паспортизація водних об'єктів м. Києва	15	30	45	60	75	90	105	130
12	Організація місць масового відпочинку людей без купання (гідропарків)	18	19	20	20	21	22	23	24
13	Щорічне поліпшення стану водойм з використанням сучасних методів очищення води	1	2	4	5	7	8	9	10
14	Модернізація наявних та створення нових очисних споруд на водовипусках дощової каналізації	1	2	2	3	3	4	4	5
15	Виконання аналізів випробувальною хімічною лабораторією КП «Плесо»	600	700	800	800	800	800	850	900
16	Написання і погодження техніко-економічного обґрунтування реконструкції істотно-змінених водних об'єктів м. Києва	1	2	2	3	3	4	4	5
17	Будівництво двох плавальних басейнів у прибережних зонах			1	1	1	1	2	2

Висновки. Вирішення ряду екологічних та соціальних проблем водного середовища столиці можливе шляхом визначення єдиного систематизованого документу, яким може стати розроблена авторами та іншими співробітниками КП «Плесо» «Водна Стратегія міста Києва 2018-2025». Головним завданням на сьогодні є підтримка документу політичною елітою та надання йому правового статусу, який як мінімум протягом семи років буде головним регулятором водної політики столиці. Київ повинен стати першим українським містом, де буде впроваджено Водну Стратегію, що у майбутньому буде прикладом для інших українських міст.

Список літератури:

1. Водний кодекс України: кодекс України від 1995 р. №213/95-вр. Дата оновлення: 18.12. 2017 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/213/95>.
2. Водна рамкова директива ЄС 200/60/ЕС. Основні терміни та їх визначення. – К., 2006. – 240 с.
3. Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України до 2020 року» // Відомості Верховної Ради України. – 2011, № 26.
4. Закон України «Про природно-заповідний фонд України»: Закон України від 16.06.1992 р. Дата оновлення: 18.12. 2017 р. №2456-12. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>.

Аннотация

Бончковский А.С. Инженер КП «Плесо».

Гинзула М.Я. Кандидат географических наук, начальник службы экологического надзора на землях водного фонда КП «Плесо».

Водная Стратегия города Киева 2018-2025: современный стан и перспективы.

Рассмотрена актуальность создания единого системного документа, который будет регулировать водную политику столицы Украины – Водная Стратегия города Киева 2018-2025. Определены главные задания и цели документа, которые основываются на принципах справедливости, сбалансированности, открытости, амбициозности и практичности. Охарактеризованы аспекты ключевых направлений реализации Стратегии. Систематизированы в табличной форме главные мероприятия, которые будут реализованы в рамках Водной Стратегии.

Ключевые слова: Водная Стратегия, оздоровления водных объектов, водная среда, водопользование, инвентаризация и паспортизация водных объектов.

Abstract

Bonchkovskyi O. Engineer CE "Pleso".

Hinzula M. Candidate of Geographical Sciences (Ph.D), Head of the environmental supervision service on the lands of the water fund CE "Pleso"

Water Strategy of Kyiv 2018-2025: current state and prospects.

Considered the relevance of creating a single system document that will regulate the water policy of the capital - Water Strategy of Kyiv, 2018-2025. Water Strategy reflects the most dangerous problems of the water environment of the capital, its opportunities and potential, proposes solutions to these problems. In the process of implementing the Document will be solve such problems: 1) Improvement of the water environment of the city, preservation of water objects for future generations; 2) Optimization of the system for monitoring the status of water object; 3) Attracting the best practices of foreign countries in solving similar problems of the water environment. The Strategy developed within the framework of pre-established principles: justice, sustainability, ambition and practice. The document highlights the most dangerous problems of the water environment of Kyiv and offers a system of concrete measures for their solution, which based on the specificity of the problem, its spatial distribution, degree of danger, etc. Priority directions of possible approbation of the developed document are primary inventory and certification of water objects, improvement and formation of a differentiated monitoring system for the ecological status of water objects and offers regarding the reformation of existing environmental legislation in the field of water policy. The document ends with a summary table, which offers concrete measures to optimize the environmental status of water objects in the capital of Ukraine. Kyiv will be the first Ukrainian city to implementation the Water Strategy, which in the future will become an example for other Ukrainian cities.

Key words: Water Strategy, optimization of water objects, water environment, water using, inventory and certification of water objects.